

ชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 : ถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง Peace Community in the 26ThBuddhist Century: Knowledge Learned From Peace Community in Conflict Areas

ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์

Khantong Wattanapradith

สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Peace Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
79 M.1, Lamsai, Wang-noi, Phra Nakorn Si Ayutthaya 13170, Thailand.
Email: khantong.wat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการระบอบการสร้างสันติภาพและพัฒนาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 โดยศึกษาถอดบทเรียนการจัดการความขัดแย้งของชุมชนต้นแบบ 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนแพรทนามแดง ชุมชนหมู่บ้านท่าคอยนาง ชุมชนย่านกะดีจีน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 คน และการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม

การศึกษาถอดบทเรียนจากชุมชนทั้ง 3 ทำให้พบองค์ความรู้ 5 มิติสำคัญในกระบวนการสันติภาพและสันติสุขในชุมชน ได้แก่ มิติด้านกายภาพ มิติด้านสังคม มิติด้านจิตใจ มิติด้านปัญญา มิติด้านผู้นำ ที่นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 ประกอบด้วย หลักการสำคัญ คือ การใช้พลังอ่อนนุ่มที่มาจาก 2 ตัวประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ธรรมะ คือ ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาเป็นรากฐาน นำพาให้เข้าถึงสันติสุข 2) อุตมการณ์และความเชื่อมั่นในกระบวนการสันติวิธี ทั้งสองหลักการนี้เป็นเป้าหมายของตัวบุคคล ที่เป็นแกนกลางของการพัฒนาชุมชนสันติสุข ได้แก่ ผู้นำสมาชิกชุมชนและเครือข่ายทางสังคมทำให้ได้ภาพสะท้อน เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงการพัฒนาทางกายภาพและ การพัฒนาคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้วิจัยนำเสนอเป็นองค์ความรู้ใหม่ เรียกว่า สมการสร้างชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 คือ D&P (LINE) = 2 D

คำสำคัญ: ชุมชนสันติสุข; พุทธศตวรรษที่ 26; พื้นที่ที่มีความขัดแย้ง

Abstract

This research is interdisciplinary between qualitative and field research focusing on peace sustaining and conflict solution. The fieldwork has focused on the past-conflict areas consisted of three communities: Phraeknamdaeng, Banthakoyngang Village and Yan Kadeecheen. The objective of this research is to propose the peace building process and the development of peace community in the 26th Buddhist century. Methodology of this study bases on documents and depth interview collected from thirty populations and observers who are non-stakeholders.

The translation of knowledge learned from three communities provided the five keys of dimension; physical, social, psychic, intellectual, and leadership dimension. This led to the establishment of a conceptual framework for peace communities in the 26th Buddhist Century containing the essential principle of using the Soft Power that came from the two principles, 1) Dharma based on religious faith as the foundation leading to peace and 2) Ideology and trust in the process of Peaceful means of the people. Both principles are factors of peacebuilding which the leader of community and members must concern because they are the cores of the development of peaceful communities. Consequently, this reflects the symbol that expresses the physical and moral developments. The researcher has then presented a new knowledge on the equation for building a peaceful community in the 26th Buddhist century as $D \& P (LINE) = 2 D$.

Keywords: Peace Community; the 26th Buddhist Century; Conflict Areas

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาที่ทำนายอย่างยิ่ง เกี่ยวกับปัญหาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนไทย เริ่มจางหายไป ซึ่งแต่เดิมคนไทยอาศัยอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน ที่มีความเอื้ออาทร และถ้อยทีถ้อยอาศัยพึ่งพิงซึ่งกันและกัน มีความปรองดอง สมานสามัคคีต่อกัน แต่ทว่าเมื่อสังคมไทยทั้งในเมืองและชนบท ได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสังคมบริโภคนิยมและกระแสของของโลกาภิวัตน์ ทำให้วิถีชุมชนของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมีลักษณะของต่างคนต่างอยู่ ขาดปฏิสัมพันธ์ที่เอื้ออาทรต่อกัน นับวันสังคมไทยจึงเป็นสังคมที่อ่อนแอ ซึ่งทำให้ภัยในสังคมจากโจรผู้ร้ายและภัยจากยาเสพติด มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้สังคมชุมชน ขาดสันติสุข ดังจะเห็นได้จากปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่มีปรากฏให้เห็นทั้งชุมชนเมืองและชนบท ไม่เว้นแม้แต่ปัญหาระหว่างชุมชนกับวัด อย่างกรณีของชุมชนตลาดพาหุรัดที่มีปัญหาการเวนคืนที่ดินของวัด มีสาเหตุจาก ความขัดแย้งที่เกิดจากองค์ประกอบด้านบุคคล ด้านการปฏิสัมพันธ์กัน และด้านสภาพองค์การ (Plathog; et.al, 2011) ทั้งนี้เป็นเพราะวิถีความเป็นอยู่แบบชุมชนที่เคยเข้มแข็งจางหายไปจากสังคมไทย ในขณะที่นโยบายภาครัฐก็มุ่งเน้นความเจริญของประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การขยายเขตชุมชนเมืองและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัด เหล่านี้เป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศที่ไม่สามารถนำพาประเทศไทย คนไทยเข้าถึงการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ที่ทรัพยากรในโลกเริ่มมีจำกัด และนับวันยิ่งขาดแคลนมากยิ่งขึ้นช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยที่กว้างขึ้น ความไม่สมดุลของการแบ่งสรรทรัพยากร ล้วนแล้วแต่จะนำไปสู่ความขัดแย้งที่ยุ่ยากต่อการจัดการ และมีโอกาสที่จะนำไปสู่ความรุนแรงมากยิ่งขึ้นด้วย (Panyapong, et al., 2012)

ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (Office of the National Economics and Social Development Board, 2012) จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข โดยวางยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของสถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน สร้างค่านิยมให้คนไทยภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม “ชุมชน” นับว่า เป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นพื้นฐานสำคัญรองมาจากสถาบันครอบครัว การสร้างสันติภาพและสันติสุขในชุมชน จึงเป็นเครื่องมือป้องกันและแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นปัญหาในระดับประเทศให้หมดไป ดังคำกล่าวของมหาตมาคานธี (Mahatma Gandhi, 1985) ที่ว่า หมู่บ้านหรือชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคม

ชุมชนสันติสุข จึงเป็นเสียงเรียกร้องที่สังคมทุกพื้นที่ต่างก็แสวงหาในพุทธศตวรรษที่ 26 กล่าวคือ ชุมชนที่สังคมในยุคปัจจุบันและในสังคมอนาคตต่างก็พึงปรารถนา มีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน หมู่บ้าน ที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และมีความสามัคคีในชุมชนแม้ว่าจะมีพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาและ

วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถก้าวข้ามผ่านความขัดแย้งด้วยการใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนทำให้ชุมชนเกิดสันติภาพและสันติสุขเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน คำถามมีว่า ทำอย่างไรที่ชุมชนสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีสันติภาพและสามารถพัฒนาเป็นชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 ตามที่สังคมปรารถนา การถอดบทเรียนชุมชนที่ประสบความสำเร็จที่สามารถใช้กระบวนการสร้างสันติภาพก้าวข้ามผ่านความขัดแย้ง และสลายความขัดแย้งให้เป็นชุมชนที่ประสานสามัคคี รักษาประโยชน์ส่วนรวม เกื้อกูลกันด้วยวัฒนธรรมแห่งเมตตาและวัฒนธรรมแห่งปัญญา เพื่อสะท้อนให้เห็นแนวทางกระบวนการสร้างสันติภาพที่นำพาชุมชนให้เกิดสันติสุขได้ คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่กรณีศึกษา ดังนี้

(1) **ชุมชนย่านกะดีจีน** ในย่านฝั่งธนบุรีของกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งรวมของ 6 ชุมชน คือ ชุมชนวัดกัลยาณ์ กะดีจีน กะดีขาว บุปผาราม โรงคราม และวัดประยูรวงศ์ เป็นชุมชนต้นแบบในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขมาอย่างเนิ่นนานเป็นแหล่งชุมชนเก่าแก่ของชาวบ้าน 3 ศาสนา 4 ความเชื่อ ได้แก่ พระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธศาสนาเถรวาท คริสต์ และอิสลามมีผลการศึกษา พบว่า ชุมชนย่านกะดีจีนเป็นชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการท่องเที่ยวชุมชนพหุวัฒนธรรมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขแม้ว่าจะมีความแตกต่างในด้านศาสนาและความเชื่อ (Raksaphol and PhraRajworamethee, 2016)

(2) **ชุมชนหมู่บ้านท่าคอยนาง** อ.ปรางค์ จ.ศรีสะเกษ มีภาษาท้องถิ่นใช้ 3 ภาษาคือภาษาเขมร ลาว กูย (กวย) มีการอยู่ร่วมกันของหลายชาติพันธุ์เป็นหมู่บ้านที่ผ่านกระบวนการพัฒนาโครงการหมู่บ้านช่อสะอาดจากโครงการวิจัยของสำนักงานป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบต่อต้านการทุจริต หรือหมู่บ้านช่อสะอาดแห่งแรกของประเทศไทย (Phramaha Hansa Dhammhaso, 2015)

(3) **ชุมชนแพรกหนามแดง** จ.สมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่เคยมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวฝั่งน้ำจืดและฝั่งน้ำเค็มและมีการกระทบกระทั่งและสร้างความบาดหมางที่ยาวนานระหว่างชาวบ้านสองฝั่งน้ำปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ได้ก้าวข้ามผ่านความขัดแย้ง และได้รับการยกย่องเป็นชุมชนต้นแบบในการแก้ไขความขัดแย้งและการนำระบบการบริหารจัดการน้ำจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ (Tokthonget al, 2007)

กล่าวได้ว่า พื้นที่ชุมชนทั้ง 3 แห่ง นับว่าสามารถเป็นตัวอย่างในการศึกษาถอดบทเรียน **ชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26** ที่สามารถสะท้อนให้เห็นการพัฒนามนุษย์ให้เข้าถึงชีวิตที่สะอาดทั้งทางกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา อันเป็นรากฐานหรือพื้นฐานความดีงามและเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงสันติสุข ส่งผลให้เกิดสันติภาพภายใน คือ การพัฒนาตนเอง และ สันติภาพนอก คือ ความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติท่ามกลางความแตกต่าง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถอดบทเรียนวิถีการดำเนินชีวิตของพื้นที่ศึกษาดังกล่าว เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างสันติภาพในระดับชุมชนหมู่บ้าน เมืองค้ประกอบปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องและวิถีการเข้าถึง

สันติภาพในระดับชุมชนหมู่บ้านนั้นควรเป็นอย่างไร ซึ่งจะเป็นแนวทางที่สามารถนำมาพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชนที่เป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็งและเกิดสันติสุขได้อย่างยั่งยืน ดังคำขวัญที่ว่า “หมู่บ้านสะอาด สังคมสะอาด ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง” อีกทั้งยังเป็นต้นแบบแนวทางให้หน่วยงาน องค์กร และแวดวงการศึกษาหรือผู้สนใจงานด้านสันติภาพได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการสร้างสันติภาพได้อย่างสร้างสรรค์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทางกระบวนการสร้างสันติภาพและพัฒนาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26

วิธีการดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อย 3 ซึ่งอยู่ภายใต้แผนการวิจัยการบูรณาการองค์ความรู้ด้านสันติภาพเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างสันติภาพในสังคมไทยโดยโครงการย่อย 1 เป็นการศึกษามิติของสันติภาพในมุมมองศาสนา และโครงการย่อย 2 เป็นการศึกษาเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จกระบวนการสร้างสันติภาพของนักสันติภาพและองค์กรสันติภาพโลก และโครงการย่อย 3 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม (Qualitative field Research) ในการศึกษาปรากฏการณ์จริงในสังคม โดยการถอดบทเรียนชุมชนสันติสุข 3 ชุมชนซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purpose sampling) โดยการเลือกศึกษาชุมชนที่เป็นต้นแบบชุมชนสันติสุข 3 แห่ง ที่มีประสบการณ์การจัดการความขัดแย้งหรือก้าวข้ามความแตกต่างทางชาติพันธุ์ และศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ชุมชนที่นำมาศึกษา ได้แก่ ชุมชนแพรภทนามแดง ชุมชนหมู่บ้านท่าคอยนาง และ ชุมชนย่านกะดีจีน ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่ ผู้นำ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำศาสนา สมาชิกชุมชนตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 30 คนโดยมีขั้นตอนกระบวนการวิจัยดังนี้

1) การศึกษาเอกสารเพื่อประมวลองค์ความรู้ และการนำผลการศึกษาเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จกระบวนการสร้างสันติภาพของนักสันติภาพและองค์กรสันติภาพโลก จากโครงการวิจัยย่อย 2 นำมาประยุกต์เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) = 0.80 ประกอบกับการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม

3) ลงพื้นที่ศึกษา 3 ชุมชน เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บันทึกข้อมูลด้วยเครื่องอัดเสียง การจดบันทึกและการถ่ายภาพ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะ จัดกลุ่มเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4) การตรวจสอบข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย ด้วยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ การนำผลการศึกษาข้อมูลที่ได้ของทั้ง 3 พื้นที่ มาหาความเชื่อมโยงตรวจสอบความสำเร็จกระบวนการสร้างสันติภาพตามกรอบเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จกระบวนการสร้างสันติภาพของนักสันติภาพและองค์การสันติภาพโลก จากงานวิจัยโครงการย่อย 2 ประกอบกับกรอบมิติสันติภาพในมนุษยศาสตร์ในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสันติภาพจากผลการศึกษาโครงการย่อย 1 ของงานวิจัยชุดนี้

5) การสรุปผลการวิจัยตามหลักอุปนัยวิธี โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีและกรอบวิจัยที่เสนอไว้ข้างต้น มาวิเคราะห์ตามหลักการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากระบวนการสร้างสันติภาพและสันติสุขของชุมชนต้นแบบทั้ง 3 ชุมชน ผู้วิจัยพบว่าความหมายของชุมชนสันติสุขสะท้อนอยู่ในกรอบของมิติ 5 ด้าน ได้แก่ **มิติทางกาย** (Physical development) เป็นการสะท้อนถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ การมีเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้บนวิถีความพอเพียงเป็นต้น **มิติทางสังคม** (Moral development) เป็นการสะท้อนถึงพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น กล่าวคือ การมีความรักความสามัคคีและความปรองดองในชุมชน **มิติด้านจิตใจ** (Emotional development) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาตนจิตของคนในชุมชนโดยอาศัยความเชื่อ ความศรัทธา ตามหลักศาสนาหรือวิถีศรัทธาแห่งท้องถิ่นสำหรับชุมชนสันติสุขมิติทางด้านจิตใจที่สะท้อนให้เห็นคือ การมีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน **มิติด้านปัญญา** (Intellectual development) เป็นการสะท้อนถึงปัญญาของชุมชนในการแก้ปัญหาด้วยปัญญา การรู้เท่าทันโลกและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงโดยยังคงรักษาวิถีชุมชนไว้ได้ **มิติด้านผู้นำ** (Leaders) เป็นด้านที่ส่งผลสะท้อนถึงทิศทางชุมชนในการที่ผู้นำทั้งด้านผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน หรือผู้นำทางจิตวิญญาณ สามารถนำพาชุมชนก้าวผ่านความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้กับชุมชน คุณธรรม วิสัยทัศน์ ทักษะคติของผู้นำเป็นตัวบ่งชี้สำคัญกล่าวว่าทุกศาสนาอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ด้วยผู้นำศาสนามีการไปมาหาสู่กัน เวลามีปัญหาผู้นำศาสนาก็มาพูดคุยกัน เสวนา มีการจัดงาน ผู้นำศาสนามีการเสวนาร่วมกัน (Jamwongsa, 2018)

ข้อค้นพบจากการศึกษาภาคสนาม ประกอบกับการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางกระบวนการสร้างสันติภาพและพัฒนาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 ดังนี้

กรอบแนวคิดชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26

หลักการสำคัญ (Principle) : แนวคิด Soft power เป็นรากฐานและกลไกส่งเสริมการมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุขสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบจากการศึกษาทั้ง 3 ชุมชน กล่าวคือ ชุมชน

จะเกิดสันติสุขได้ จำเป็นต้องอาศัยพลังที่เป็น Soft power หรือพลังประชาชน (Civilian power) ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยมีจุดศูนย์กลาง คือ การมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข (Peace community development goals) ซึ่งการจะนำพาให้ชุมชนสันติสุขได้นั้นต้องอาศัยพลังในการขับเคลื่อน อันได้แก่ พลังที่มาจาก (1) **ธรรมะ (Dharma)** : ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาเป็นรากฐาน นำพาให้เข้าถึงสันติสุข (2) **อุดมการณ์และความเชื่อมั่นในกระบวนการสันติวิธี (Peaceful means)** หากเปรียบธรรมะจากศาสนาเป็นหัวใจและเส้นเลือดที่คายนำพามนุษย์ให้ดำรงชีวิตอยู่และเป็นเข็มทิศกำกับการกระทำของมนุษย์ให้อยู่ในวิถีที่ดีงามเพื่อให้เข้าถึงสันติสุข กระบวนการสันติวิธีก็เปรียบเสมือนกับระบบกลไกป้องกันตนเองของมนุษย์หรือภูมิคุ้มกันทางมนุษยธรรมหรือทางศีลธรรม ที่ช่วยประคับประคองมนุษย์ในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ทั้งนี้เพราะ ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่มา ย่อมมีการกระทบกระทั่งการเบียดเบียนซึ่งกันและกันทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์สามารถร่วมกันแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ หากทุกฝ่ายยังเชื่อมั่นในการใช้สันติวิธีเป็นเครื่องมือคลายความขัดแย้ง และสร้างความสมานฉันท์ให้กับชุมชน

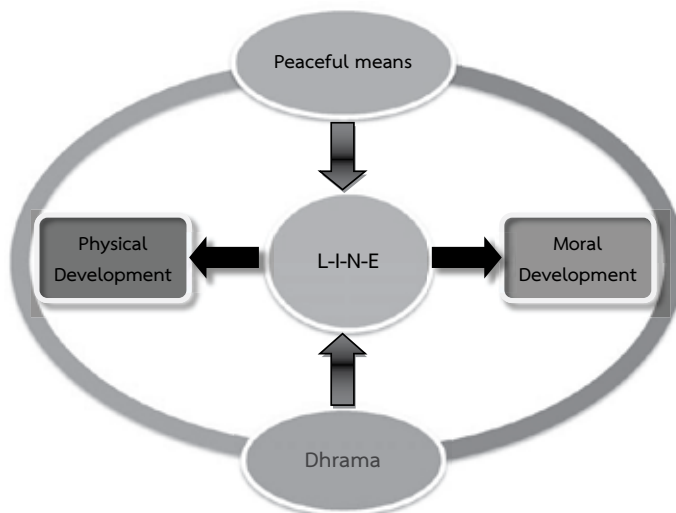
ตัวบุคคล (People) : แกนกลางของการพัฒนาชุมชนสันติสุข กล่าวได้ว่า ตัวการที่จะดำเนินการให้การขับเคลื่อนให้ชุมชนบรรลุเป้าหมายต้องอาศัยหลายภาคส่วน แต่ตัวการขับเคลื่อนที่สำคัญจากการถอดบทเรียนทั้ง 3 ชุมชน พบว่า (1) **ผู้นำ (Leaders)** เป็นส่วนสำคัญที่จะชักนำ ผลักดัน ชุมชนไปในทิศทางที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนสันติสุขได้นั้นจำเป็นต้องได้ผู้นำที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ สร้างการมีส่วนร่วม และเชื่อมั่นในการใช้สันติวิธีเพื่อจัดการความขัดแย้ง (2) **สมาชิกชุมชน (Members)** แม้ว่าจะมีฐานะเป็นผู้ตาม แต่ถ้าสมาชิกชุมชนมีพลังเข้มแข็งย่อมเป็นแรงเสริมให้กับผู้นำ และในขณะเดียวกันก็สามารถคัดค้านผู้นำไม่ให้ชักนำชุมชนไปในทางที่ผิด การนำหลักธรรมะสามารถเป็นตัวบ่มเพาะให้กับสมาชิกชุมชนจึงเป็นรากฐานที่สำคัญ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงสมาชิกชุมชน จึงเป็นเรื่องของ **การพัฒนาจิต (Emotional development)** และ **การพัฒนาทางปัญญา (Intellectual development)** ของคนในชุมชนเพื่อนำพาให้ชุมชนเกิดสันติสุข (3) **เครือข่ายทางสังคม (Net work)** ประกอบด้วยเครือข่ายในชุมชนคือ บ.ว.ร. (บ้าน วัด โรงเรียน) ที่ต้องผนึกกำลังในการพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข และการได้เสริมแรงจากเครือข่ายทางสังคมในฐานะคนนอกชุมชน เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ควรเข้ามามีบทบาททั้งในแง่ของการกระตุ้น ส่งเสริม และสร้างองค์ความรู้ อีกบทบาทหนึ่งคือ การเป็นกาวประสานเชื่อมให้ชุมชนที่มีความขัดแย้งฟื้นฟูความสัมพันธ์ สร้างความสมานฉันท์เพราะมีคนกลางมาช่วยประสานไกล่เกลี่ย

Reflection (ภาพสะท้อน) : ภาพสะท้อนชุมชนสันติสุขจากแนวคิดและแกนกลางการพัฒนาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 สิ่งที่เป็นเครื่องบ่งชี้และเป็นภาพสะท้อนผลของการพัฒนาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 ได้นั้น ผู้วิจัยพบว่า มี 2 มิติที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนสันติสุข กล่าวคือ (1) **การพัฒนาทางกายภาพ (Physical development)** กล่าวคือ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนต้องดี สามารถหาเลี้ยงชีพด้วยอาชีพสุจริต มีรายได้ที่พอเลี้ยงตัวเองได้ ไม่มีเป็นหนี้จากความฟุ่มเฟือย ปราศจากขโมย หรืออาชญากรรม มีสมดุลชีวิตและครอบครัวมีความอบอุ่น เป็นสันติภาพเชิงกายภาพที่สอดคล้องกับ

รูปแบบการการพัฒนาของประเทศจีนที่เน้นว่า “อาหารมาก่อน พูดคุยกันคราวหลัง” (Food First Speech Later) ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวไว้ในประเด็นเดียวกันว่า “ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขารเป็นทุกข์อย่างยิ่ง” (PhramahaHansaDhammhaso, 2011) (2) **การพัฒนาคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคม (Moral development)** เป็นภาพสะท้อนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี มีเกื้อกูลแก่กัน ความประพฤติด้านศีลธรรมของคนในชุมชน การเคารพและอยู่ในกฎระเบียบหรือข้อตกลงชุมชน การไม่เบียดเบียนสร้างความเสียหายให้ผู้อื่นทั้งในด้านของทรัพย์สิน ร่างกาย บุคคล หรือแม้กระทั่งการใช้วาจา ชุมชนมีความรักความสามัคคี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง พร้อมใจกับพัฒนาชุมชนให้เกิดมั่นคง เคารพให้เกียรติ การมีปฏิสัมพันธ์จากการร่วมกิจกรรมชุมชน การเสวนาพูดคุย และไม่มี การขัดแย้งที่แสดงออกด้วยความรุนแรง สามารถแสดงความเห็นต่างๆ ได้ด้วยการใช้เหตุผลและถ้อยที

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากกรอบแนวคิดชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 ที่ได้นำเสนอมาในเบื้องต้น อันมีหลักการสำคัญจากการใช้พลังนุ่ม (Soft power) ได้แก่ ธรรมะ คือ ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาเป็นรากฐานนำพาให้เข้าถึงสันติสุข กับอุดมการณ์และความเชื่อมั่นในกระบวนการสันติวิธี (Peaceful means) ดังรายละเอียดที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่ คือ **สมการสร้างชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26** คือ “D&P (LINE) = 2 D” ดังแผนภาพ

แผนภูมิแสดงโมเดลสมการสร้างชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26

จากแผนภูมิสามารถอธิบายได้ดังนี้ **D = Dhrama** คือ รากฐานศาสนธรรมนำพาซึ่งสันติสุข: ดังที่กล่าวไว้เบื้องต้น “ธรรมะ” จะเป็นหัวใจและเส้นเลือดหล่อเลี้ยงพัฒนามนุษย์ให้เข้าถึงสันติสุขได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการสร้างสันติภาพในมิติของศาสนา พบว่า ทุกศาสนาต่างก็มีจุดหมายเพื่อนำพามนุษย์เข้าสู่ความสันติ ความสุข ความสงบ แม้ว่า ทั้งพระพุทธศาสนา คริสต์ อิสลาม อาจมีจุดหมายในสภาวะการเข้าถึงสันติในมิติที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม คำสอนทุกศาสนาก็เป็นรากฐานเครื่องมือสำคัญในการทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งธรรมะต้องทำงานควบคู่กับวิธีการที่ดีในการสร้างสันติภาพและสันติสุข กล่าวคือ

P = Peaceful means คือ การมีอุดมการณ์และความเชื่อมั่นในกระบวนการสันติวิธี ซึ่งถึงแม้ว่า ในมิติศาสนาได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางปฏิบัติไว้บ้างแล้ว ทั้งนี้การจะเข้าถึงกระบวนการสร้างสันติภาพด้วยสันติวิธี สิ่งแรกที่ต้องทำความเข้าใจตรงกัน คือ มุมมองหรือทัศนะที่มีเกี่ยวกับสันติภาพให้ตรงกัน เพราะหากชุมชนมองภาพสันติภาพที่ไม่ตรงกัน ย่อมนำไปสู่การใช้เครื่องมือในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน **D & P** เป็นส่วนที่เสริมกันและกันผ่านกระบวนการภายใต้หลัก การเจรจา (Negotiation) การไกล่เกลี่ย (Reconciliation) การประนีประนอม (Compromising) การมีส่วนร่วม (Participation) ที่ผลักดันให้ **L-I-N-E** ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ที่แสดงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนสันติสุขในศตวรรษที่ 26 อันได้แก่ **ผู้นำชุมชน** แทนสัญลักษณ์ด้วย **L = Leader สมาชิกชุมชน** (Member) แทนสัญลักษณ์ด้วย **I = Intellectual development** (การพัฒนาปัญญา) **E = Emotional development** (การพัฒนาจิตใจ) **เครือข่าย** แทนสัญลักษณ์ด้วย **N = Network**

โดยกระบวนการทำงานของ **D & P** แบ่งเป็น **D & P สายดับ** เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องต่างระลึกรู้ถึงและระมัดระวังเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ประกอบด้วย 1) **Self-peace** ตนเองความเข้าใจเรื่องสันติภาพ 2) **Resolution** การขจัดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสันติภาพในมิติของศาสนาและตามนักวิชาการ **D & P สายเกิด** เป็นกระบวนการที่ต้องมาจากปัญญาเป็นวิถีทางแก้ปัญหา อันมีจุดหมายสูงสุดตามความเชื่อทางศาสนาเป็นส่วนจูงใจให้ดำเนินตามในวิถีทางที่ติงาม นำไปสู่การเรียนรู้และปฏิบัติตนที่จะร่วมสร้างสันติภาพให้องกวม (**Outer Prevention & Development**) และการรักษาสันติภาพให้ยั่งยืน (**Sustainable Preservation**) หัวรถจักรสำคัญที่กระบวนการต่างๆ เหล่านี้สำเร็จผล ต้องอาศัย การมีผู้นำที่ดีของชุมชน

ดังนั้นในพุทธศตวรรษที่ 26 การคัดสรรหรือการคัดเลือกผู้นำจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและต้องมีการนำเสนอเป็นองค์ความรู้ให้กับชุมชน ซึ่งให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการคัดคนมาเป็นผู้นำที่ต้องมีคุณธรรมเป็นรากฐาน มากกว่าการมีพวกพ้องหรือบารมีที่มาจากการหวังผลประโยชน์ คำตอบที่ได้จากสมการนี้ คือ ภาพความเป็นชุมชนสันติสุข ซึ่งผู้วิจัยเสนอไว้ 2 D โดย D ที่ 1 หมายถึง การมีภาพสะท้อนเชิงกายภาพของชุมชน (**Physical development**) และ D ที่ 2 คือ การมีภาพสะท้อนเชิงสังคมที่แสดงถึงการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขในชุมชน (**Moral development**)

อภิปรายผล

จากโมเดลสมการสร้างชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 คือ “D&P (LINE) = 2 D” เห็นได้ว่าการใช้ D คือ Dhramma กับ P = Peaceful means ประสานขับเคลื่อนร่วมกันในการเป็นพลังนุ่มหรือ soft power ซึ่งเป็นรากฐานและกลไกส่งเสริมการมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาชุมชนสันติสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ Josep S. Nye Jr., (2004) กล่าวว่า soft power คือ ความสามารถที่จะได้ในสิ่งที่ต้องการโดยใช้การจูงใจมากกว่าการใช้กำลังขู่เข็ญหรือการจ่ายเงิน ซึ่งตามแนวคิดของ Nye เกิดขึ้นจากความพึงพอใจในวัฒนธรรม อุดมคติทางการเมือง และนโยบายประเทศและ Robert Cooper (2004) กล่าวว่า Soft power มีพื้นฐานสำคัญมาจากความชอบธรรมและการเคารพเชื้อเพลิง ผู้วิจัยมองว่าแนวคิดเรื่อง Soft power นับว่าเป็นแนวคิดร่วมสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในการพัฒนาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 หัวใจสำคัญคือ หมู่บ้าน หรือชุมชน ต้องมีความร่วมมืออันเกิดจากพลังความรักความสามัคคีและพลังปัญญาที่เข้มแข็งจึงจะนำพาชุมชนไปสู่สันติสุขได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับ LIST Model กล่าวถึง ปัจจัยการเรียนรู้ในยุคใหม่ด้วยความรักในการเรียนรู้จะนำไปสู่การสรรค์ที่มีพลังมากกว่า (Phra Suteerattanabandith, 2018)

นอกจากนี้องค์ความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (Peaceful means) เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งในทางที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขหรือหาวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ Phramaha Hansa Dhammaso (2015) กล่าวว่า ความขัดแย้งเปรียบเสมือนสัญญาณเตือนสังคมว่า ปัญหากำลังคุกกรุ่นอยู่ อันจะนำไปสู่กระบวนการในการหาช่องทางในการแก้ไข หรือจัดการ หรือแปรสภาพความขัดแย้งให้กลายเป็นบวกในลำดับต่อไปกระบวนการสร้างสันติภาพและสันติสุขด้วยวงรอบของ D&P สายเกิดและสายดับ ที่เน้นการระงับ การป้องกันแก้ไขความขัดแย้ง และการสร้างสันติสุขพัฒนาให้ชุมชนมีความรักและสามัคคี ด้วยการขับเคลื่อนในกลุ่มผู้นำ สมาชิกชุมชน และเครือข่ายสังคม เป็นวงรอบที่จะช่วยพัฒนาให้ชุมชนเป็นชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 สอดคล้องกับการนำเสนอว่าการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ควรเน้นพื้นฐานการสร้างพลังของคนในชุมชนที่ต้องการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยอาศัยความศรัทธา ความเชื่อมั่น การให้อภัย การยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีทั้งการพูดคุย การเจรจาไกล่เกลี่ย การใช้คนกลาง หลักการประนีประนอม (Suntorn et al. 2012) และการสร้างสันติในชุมชนด้วย การคำนึงถึงสัมพันธ์ในชุมชน การเคารพ การมีผู้นำเป็นศูนย์รวมใจช่วยประคับประคองแก้ไขปัญหาเมื่อชุมชนเกิดความขัดแย้ง

โมเดล สมการสร้างชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 เป็นโมเดลสมการที่จะช่วยทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ Transformation ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดและหลักการ เครื่องมือกลไก และผู้เกี่ยวข้อง ที่จะต้องทำงานร่วมกันอาศัยอิงแอบกันเพื่อนำพาชุมชนสู่สันติสุขได้อย่างยั่งยืนสอดคล้องกับ LIST Model ในด้านของ Transformation กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การรู้จักและรู้แจ้งในตัวตน คือ การเปลี่ยนการกระทำที่มีความรักเป็นพื้นฐาน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การดำรงไว้ซึ่งวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา การสร้างสรรค์เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรม (PhraSuteerattanabandith, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับผลของแนวทางการสร้างสันติภาพและทำให้ชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 สะท้อนได้ทั้งในเชิงกายภาพหรือเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง จิตวิญญาณที่เข้มแข็ง มีการแสดงออกต่อกันที่สะท้อนถึงความรัก ความปรองดองและความสามัคคีในชุมชน

สรุป

สันติสุขในสังคมไทยจะกลับคืนมาได้ หากทุกภาคส่วนต่างก็ตระหนักและให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนสันติสุข อันเป็นรากฐานที่สำคัญที่สามารถทำให้สังคมไทยเกิดความรัก สามัคคีปรองดอง การรักและภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของสังคมให้ความร่วมมือและเอาใจใส่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนโดยมีพื้นฐานคำสอนทางศาสนาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขเป็นวิถีปฏิบัติที่พึงปฏิบัติต่อกัน และการให้ความรู้เครื่องมือด้านสันติวิธีซึ่งสถาบันการศึกษา องค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพควรต้องเข้าไปชี้แนะให้แนวทางในฐานะพี่เลี้ยงให้กับชุมชน กล่าวโดยสรุปคือ ชุมชนสันติสุขได้ต้องมาจากสุขที่เกิดจากสันติภายในของคนในชุมชน และสุขที่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยการเคารพให้เกียรติ การยอมรับความแตกต่าง การแสดงออกที่เป็นมิตรต่อกันในฐานะพี่น้องชาวไทยที่ต่างก็รักผืนแผ่นดินและปรารถนาให้สังคมไทยเกิดสันติสุขประกอบกับความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมที่ปรารถนาที่จะช่วยเหลือพัฒนาชุมชนให้มีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สามารถดำรงสันติสุขในชุมชนทั้งในเชิงกายภาพและจิตภาพซึ่งจะทำให้ชุมชนสันติสุขได้อย่างแท้จริงและมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาภาคีรัฐ หน่วยงานพัฒนาสังคม และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน และเป็นกรอบในการวิเคราะห์ให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อพัฒนาส่งเสริมชุมชนได้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษานี้ เป็นการถอดบทเรียนจากพื้นที่โมเดลต้นแบบที่มีบริบทที่แตกต่างกัน สำหรับสมการสร้างชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 จำเป็นต้องนำไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนา โดยผู้วิจัยเสนอให้ควรมีการนำผลการศึกษาไปทดลองใช้กับชุมชนต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค โดยใช้กรอบโมเดลที่ได้ และพัฒนาตามแนวทางที่ได้นำเสนอไว้ เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา (R & D)

References

- Cooper.R. (2004). *Hard Power. Soft Power and the Goals of Diplomacy*". in *American Power in the 21 st Century*. (eds). Cambridge: United Kingdom.1-2.
- Gandhi, M. (1985).*The Answer to the Village, Rossana Kositrakul*. (2nd ed). Bangkok: Komolkeemthong Foundation.
- Jamwongsa, P. (2016). President of Wat PrayurawongsawasWarawihan commuity. *Interview*. December 15.
- Nye Jr.J.S.. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Public Affair: New York.
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2012). *Summary of National Economics and Social Development Plan*. Vol.11 (2012-2016). 8-9.
- Panyapong, S. et al. (2012). Conflict between Local Community and Public Organizations on Water Management from Lam Patao Dam, Kaengkro District, Chaiyaphum Province. *Journal of Mekong Societies*, 8 (1), 115-135.
- PhramahaHansaDhammhaso. (2011).*Buddhist Peaceful means*.Bangkok: 21 Century.
- Phramaha Hansa Dhammhaso. (2015). *The village five precepts, Develop into a Choasaard village: Take the development lessons from Banthakoyngang Village, Srisaket*. RetrievedDecember 2, 2017, fromhttp://www.mcu.ac.th/En/articlecontent_desc.php?article_id=2042&articlegroup_id=330
- Phra Suteerattanabandith. (2018). *List Model for Research and Social Development*. Buddhist Institute: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Plathong, K. et.al. (2011). *Conflict management in the Pahurat community of Bangkok*. Research report. Research and Development Office King Prajadhipok's Institute.
- Raksaphol, S. and Phrarajworamethee. (2016). Wat Prayurawongsawas-Warawihan's Role in promoting Multicultural of Tourism Community Based on Buddhist Peaceful Means. *Journal of MCU Peace Studies*. 4 (Special), 119-139.
- Tokthong, P.et al. (2007). *Water Management Project in Phraghamdaeng Canal District Amphawa, SamutSongkhram Province*. Thailand Research Fund (TRF).